

Bijlage VWO 2026

tijdvak 1
dinsdag 5 mei
07.30 - 10.30 uur

Geschiedenis

Bronnenboekje

bron 1

Artikel geschreven door Bas de Gaay Fortman over gouverneur Oscar Louis Helfrich (juni 1919 tot 15 juni 1921)

Ongeveer gelijktijdig met de gouverneur kwamen een nieuwe administrateur van financiën en de eerste gezaghebber van de gezamenlijke bovenwindse eilanden. Onder de moeilijkheden, die zich gedurende het bewind van gouverneur Helfrich voordeden, moet genoemd de los-van-Curaçao-beweging op die eilanden, die een ... bepleitte. Nog hetzelfde jaar ging de gouverneur daarheen om de toestanden persoonlijk te leren kennen. Op Sint Eustatius en Saba kreeg hij de stemming volkomen onder controle. Op Sint Maarten bleef men na-mopperen, ondanks het feit, dat één van de klachten, de gebrekkige rechtspraak, juist weggenomen werd. Met het ontslag van de pas gekomen gezaghebber, door de gouverneur verleend, kwam een einde aan de beweging.

Uit: https://brill.com>journals>nwig-article-p271_38.pdf (De tekst is enigszins in modern Nederlands aangepast.)

bron 2

In de jaren '70 en '80 streefde Aruba naar onafhankelijkheid, los van de Nederlandse Antillen. Onder leiding van Betico Croes werd in 1977 een referendum gehouden, waarbij de meerderheid van de Arubanen zich uitsprak voor afscheiding. Dit leidde tot de invoering van de Status Aparte op 1 januari 1986, waarbij Aruba een autonoom land binnen het Koninkrijk der Nederlanden werd.

Oorspronkelijk was de afspraak dat Aruba na tien jaar onafhankelijkheid zou krijgen.

Echter in 1994 vroeg Aruba zelf om deze clause te schrappen.

Waarom?

Omdat het eiland simpelweg niet klaar was om op eigen benen te staan.

Uit: Awe Mainta.NL 15-3-2025

bron 3

Werknemers in de olie-industrie op Curaçao	
1953	18.517
1960	11.365
1965	6.260
1968	5.243

Uit Nos Pasado J. Schrils

bron 4

NOS nieuws – 17 oktober 2024

Raad van State pleit voor meer gelijkwaardigheid binnen Koninkrijk

Dick Drayer, Correspondent Curaçao

De machtsverhoudingen tussen Nederland en de drie Caribische landen in het Koninkrijk moeten meer in balans komen. Dat schrijft de Raad van State in een advies.

Dit jaar bestaat het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden zeventig jaar en dat was voor de Raad van State reden om een zogenaamd spontaan advies af te geven als belangrijkste adviseur van regering en parlement over wetgeving en bestuur (...).

In het advies, dat ruim zestig pagina's telt, benadrukt de Raad van State dat het Statuut na zeven decennia nog altijd relevant is, maar dat het wel met een moderne blik moet worden geïnterpreteerd.

(...) De Raad van State omschrijft twee pijlers die belangrijk zijn voor de toekomst van het Koninkrijk: "Constructieve samenwerking en onderlinge bijstand" en "bijdragen aan evenwichtiger verhoudingen en wederzijds begrip". Het rapport stelt dat de machtsverhoudingen tussen Nederland en de Caribische landen, Aruba, Curaçao en Sint Maarten beter in balans moeten komen, om zo de belangen van alle burgers te dienen.

Vervolgens stipt de Raad in het advies vier zaken aan die nu tot ongelijkheid in het Koninkrijk leiden. Zo zouden inwoners van Aruba, Curaçao en Sint Maarten het recht moeten krijgen om te stemmen voor de Tweede Kamer.

Dit zou hun meer directe invloed geven op de wetten die in de Rijksministerraad worden aangenomen en die dus ook voor de Caribische landen gelden. Momenteel hebben enkel inwoners van de bijzondere gemeenten Bonaire, Sint Eustatius en Saba dit recht.

Ministers in minderheid

De Raad van State schrijft verder dat de Caribische gevolmachtigde ministers in de Rijksministerraad, waar wetten voor het hele Koninkrijk worden voorbereid en goedgekeurd, altijd in de minderheid zijn ten opzichte van de Nederlandse ministers (zestien Nederlandse ministers versus drie gevolmachtigde ministers van de Caribische landen).

Daar komt bij dat de drie gevolmachtigde ministers niet rechtstreeks verantwoording hoeven af te leggen aan hun parlementen, omdat ze zijn aangesteld door hun kabinetten. Ze kunnen daardoor ook niet door de parlementen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten tot verantwoording worden geroepen. De Raad zou hun positie daarom graag 'verstevigd' zien worden, zodat ze meer rechtstreeks hun parlementen - en dus het volk - vertegenwoordigen. (...)

Dit artikel is een ingekorte versie van: <https://nos.nl/artikel/2541053-raad-van-state-pleit-voor-meer-gelijkwaardigheid-binnen-koninkrijk>.

bron 5

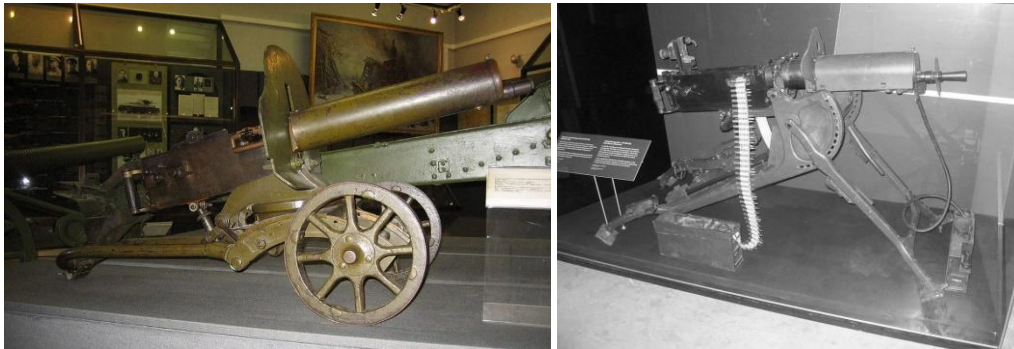

Foto rechts: MG-08

Michiel Mans bekijkt in dit artikel de wapens die voor een aanzienlijk deel verantwoordelijk waren voor de massaslachtingen in de Eerste Wereldoorlog (verder WOI). Ondanks dat waarschijnlijk de artillerie (inclusief mortieren), en niet het machinegeweer statistisch het dodelijkste was op het slagveld, is het machinegeweer de spreekwoordelijke moordenaar van WOI geworden. Met typisch een versie van Hiram Maxims watergekoelde machinegeweer aan het werk om soms hele bataljons weg te vagen.

Sneuvelen

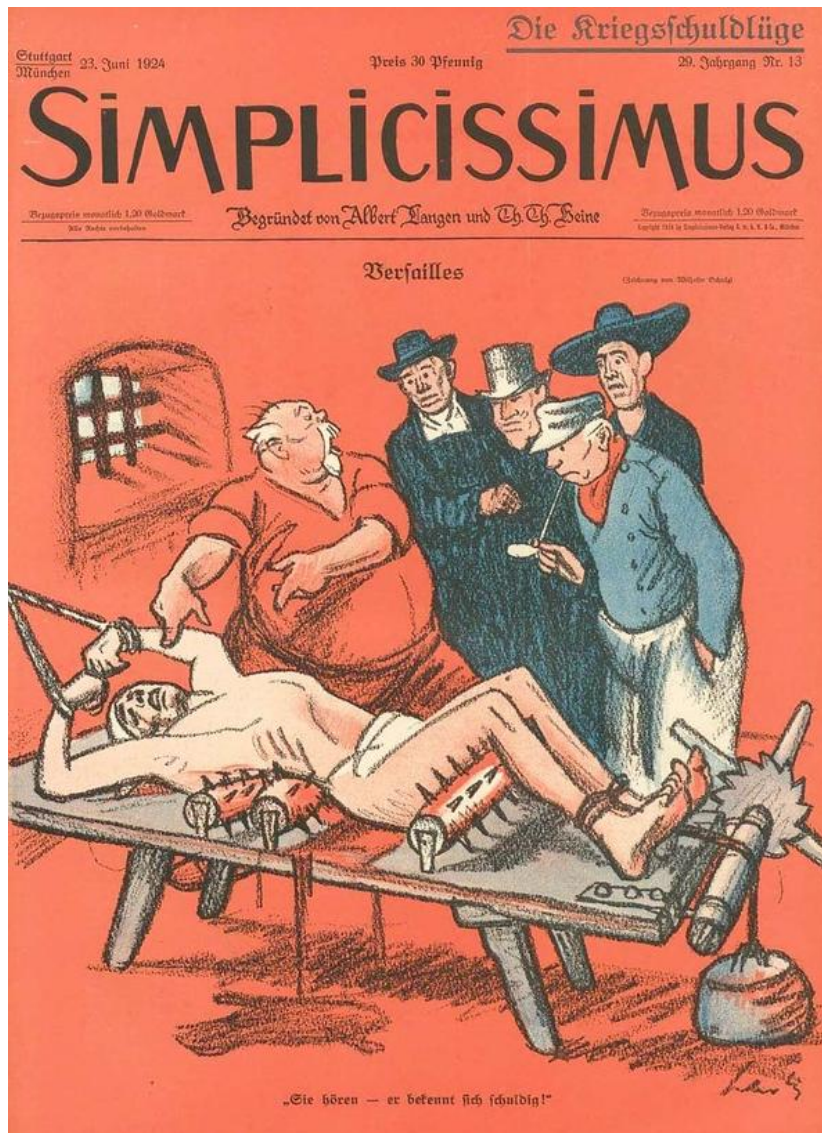
Naar de ruimste schatting lieten er bijna 18 miljoen mensen oorlogsgesrelateerd het leven in WOI. Onderverdeeld in circa 10.7 miljoen gesneuvelde militairen (alle oorzaken) en 7.3 miljoen burgers. Wat neerkomt op 1.83 procent van de deelnemende bevolkingen (gemiddeld -van Japan 0.01 procent tot Servië 18.11 procent). Zeker wat burgerdoden betreft gaat het om ruwe schattingen. Al helemaal wat de doden in Afrika betreft. Wordt de overlappend aansluitende influenza-epidemie meegeteld komen er 50 tot 100 miljoen doden bij. Oorlogsactiviteiten zoals troepentransport waren instrumentaal in de snelle verspreiding van de epidemie. Het maakt deze als Spaanse Griep voortlevende massamoordenaar op zijn minst WOI 'fall-out'. Dit doet echter niets af aan de gehaktmolen-reputatie van het machinegeweer in de loopgravenoorlog die WOI met name aan het Westfront werd.

Inschatten hoeveel slachtoffers het machinegeweer aan het Westfront maakte, wordt door meerdere zaken bemoeilijkt. Doordat de meeste machinegeweren standaard geweermunitie verschoten, is het lastig te bepalen welk wapen dodelijk was wanneer tallozen met geweer of machinegeweer aan het schieten waren. Daarnaast kon een artilleriedode alsnog de kogel krijgen. En andersom. Sowieso werd normaliter geen autopsie gepleegd op gesneuvelden."

Uit: <https://historiek.net/woi-machinegeweren/44548/>

bron 6

Het titelblad van het Duitse weekblad *Simplicissimus* van 23 juni 1924, getekend door Wilhelm Schulz.

Toelichting:

- De titel van deze prent is 'Versailles'.
- Onder de prent staat in het Duits: "U hoort het – hij verklaart zich schuldig!"

Uit: https://www.billerantik.de/Holzstiche---Kupferstiche---Stahlstiche-Satire-Simplicissimus-Titelseite-der-Nummer-13-von-1924-Wilhelm-Schulz-Versailles-Simplicissimus-1492/a83961880_u15590/

Aanval op Pearl Harbor

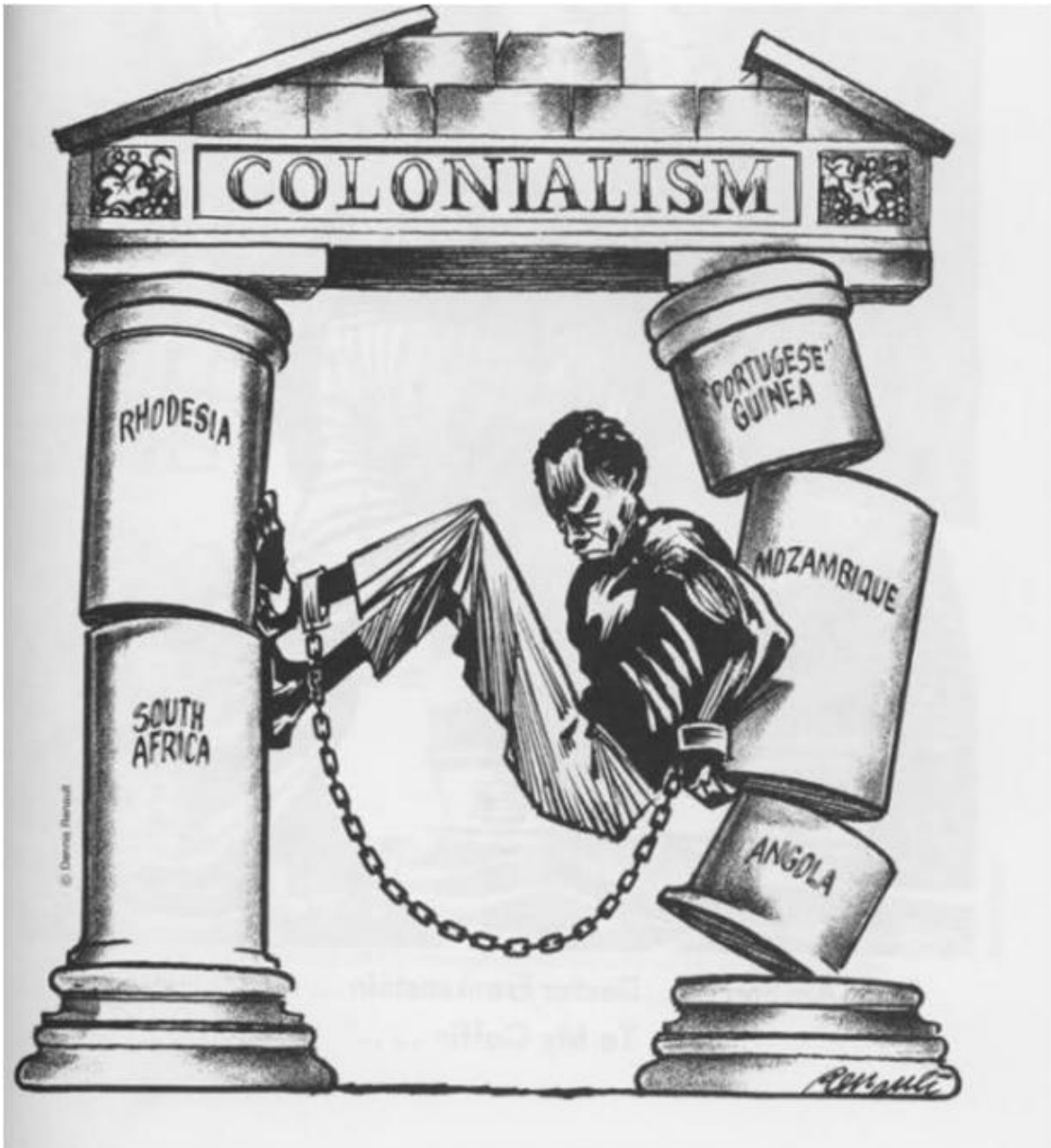
De aanval op Pearl Harbor was een verrassingsaanval door de Japanse Keizerlijke Marine onder leiding van admiraal Isoroku Yamamoto op de Amerikaanse marinebasis Pearl Harbor in Hawaï, op zondag 7 december 1941, 17:55 UTC (op Hawaï in de ochtend, in Washington D.C. om 12:55 EST, in Japan in de vroege ochtend van maandag 8 december; hieronder wordt EST aangehouden).

De aanval was bedoeld om het grootste deel van de vloot van de Verenigde Staten te vernietigen, zodat Japan vrij spel zou hebben in de Grote Oceaan.

Hierbij kwamen 2403 Amerikanen om het leven en vielen er 1282 gewonden. De verliezen aan de Japanse kant waren veel kleiner, 65 militairen kwamen om of werden verwond. Een Japanse matroos werd gevangen genomen.

De aanval kwam als een grote schok voor het Amerikaanse volk en leidde rechtstreeks tot de Amerikaanse betrokkenheid in de Tweede Wereldoorlog, zowel in de Stille Oceaan als in Europa. De volgende dag verklaarden de Verenigde Staten de oorlog aan Japan.

Uit: Wikipedia

Helemaal boven: Colonialism = Kolonialisme
Linkerzuil boven: Rhodesia = Rhodesië (= Huidig Zimbabwe en Zambia)
Linkerzuil onder: South Africa = Zuid-Afrika
Rechterzuil boven: Portugese Guinea = Equatoriaal-Guinea
Rechterzuil midden: Mozambique = Mozambique
Rechterzuil onder: Angola = Angola

Uit: google: [www. sjlg.nl](http://www.sjlg.nl)